
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗРАХУНКУ ВАЛОВОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ПРОДУКТУ ВИРОБНИЧИМ МЕТОДОМ

1. Загальні положення

Система національних рахунків – це система взаємозалежних показників, яка використовується для опису та аналізу економічних процесів на макрорівні.

У загальному вигляді схема національних рахунків зводиться до розрахунку узагальнюючого показника на рівні країни – валового внутрішнього продукту (ВВП), на рівні регіонів – валового регіонального продукту (ВРП).

Відповідно до Програми розвитку СНР на період до 2010 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 07.04.03 №475, передбачається поетапне впровадження елементів СНР на регіональному рівні. На першому етапі започатковуються розрахунки валового регіонального продукту виробничим методом.

ВРП відображає додатково створену вартість у процесі виробництва і визначається як різниця між вартістю вироблених (випуск) і вартістю повністю використаних у процесі виробництва товарів і послуг (проміжне споживання) з урахуванням податків і за виключенням субсидій на продукти.

Розрахунки регіональних показників відповідно до міжнародних стандартів базуються на таких методах:

- а) метод “знизу догори”;
- б) метод “згори вниз”;
- в) змішаний метод.

Метод “знизу догори” передбачає використання вихідної інформації шляхом підсумовування даних регіонів. Сума даних регіонів має дорівнювати величині цього показника на національному рівні. Перевагою цього методу є пряме використання джерел інформації на регіональному рівні. Недолік методу полягає в тому, що при узгодженні регіональних і національних даних необхідні додаткові розрахунки.

Метод “згори вниз” передбачає використання в якості вихідної інформації величину показника на національному рівні та його наступний розподіл по регіонах на основі будь-яких непрямих показників. Перевагою цього методу є те, що він одразу забезпечує узгодження регіональних і національних даних. Недоліком є те, що прив’язка даних до регіонів здійснюється на основі не прямих, а умовних даних.

Змішаний метод являє собою комбінацію з вищеописаних двох методів. Враховуючи специфіку інформаційної бази в Україні, для розрахунків ВРП застосовується змішаний метод.

2. Визначення та порядок розрахунку ВРП

2.1. Сектори економіки

Сектор – це сукупність інституційних одиниць, які мають подібні інтереси, функції та джерела фінансування, що обумовлює їхню економічну поведінку.

Інституційними одиницями є господарські одиниці, які можуть від свого імені володіти активами, брати зобов’язання, здійснювати економічну діяльність і операції з іншими одиницями. Інституційними одиницями можуть бути юридичні особи і фізичні особи (або їхні групи) у формі домашніх господарств.

Інституційні одиниці групуються за такими секторами: нефінансові корпорації, фінансові корпорації, сектор загального державного управління, некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства, сектор домашніх господарств.

Сектор **“Нефінансові корпорації”** включає нефінансові економічні одиниці, зайняті ринковим виробництвом товарів і нефінансових послуг, усіх форм власності й організаційно-правових форм господарювання (акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, колективні сільськогосподарські підприємства, кооперативи, орендні, спільні та приватні підприємства тощо). Ресурси цих одиниць формуються, головним чином, за рахунок коштів, одержаних від продажу товарів і послуг, але вони можуть покривати частину витрат за рахунок субсидій із державного та місцевих бюджетів.

Сектор **“Фінансові корпорації”** включає фінансові корпорації, зайняті фінансовим посередництвом та іншими, пов’язаними з ним, фінансовими послугами на комерційній основі. Це банки й установи страхування, фондові біржі, брокери, ділери, інвестиційні компанії, інвестиційні фонди, трастові компанії, депозитарії тощо. Їхні ресурси формуються за рахунок взятих зобов’язань і одержаних відсотків, страхових премій, комісійних.

Сектор **“Загального державного управління”** (ЗДУ) включає органи державного управління центрального, регіонального і місцевого рівня, установи, які фінансуються з державного чи місцевих бюджетів і створені для надання неринкових послуг індивідуального характеру за такими видами діяльності, як охорона здоров’я та соціальна допомога, освіта, діяльність у сфері відпочинку і розваг, культури та спорту, а також послуг колективного характеру в державному управлінні, підтримці порядку і безпеки, обороні, науці та науковому обслуговуванні, шляховому господарстві, обслуговуванні сільського господарства тощо. Ресурси цих одиниць формуються, в основному, за рахунок податків і відрахувань, сплачуваних одиницями, які відносяться до інших секторів, а також за рахунок доходів від власності.

Сектор **“Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства”**, (НКОДГ) включає всі некомерційні організації, за винятком тих, що відносяться до вище перерахованих секторів. Їхньою функцією є надання товарів і послуг домашнім господарствам безоплатно або за цінами, які не мають економічного значення. До них входять професійні та наукові товариства, політичні партії, профспілки, релігійні організації тощо.

Сектор **“Домашні господарства”** включає всі домашні господарства. Вони є споживачами, а деякі здійснюють виробничу діяльність як некорпоративні підприємства, що створені з метою виробництва товарів і послуг як для продажу, так і для власного використання.

2.2. Види економічної діяльності

В Методичних рекомендаціях наведено види економічної діяльності згідно з Класифікацією видів економічної діяльності (КВЕД) України.

Об’єктами класифікації в КВЕД є всі види економічної діяльності господарюючих суб’єктів (юридичних та фізичних осіб).

Економічна діяльність – це процес поєднання дій, які призводять до отримання відповідного набору товарів чи послуг.

Вид діяльності має місце тоді, коли об’єднуються ресурси (устаткування, робоча сила, технологічні засоби, сировина та матеріали) для створення виробництва конкретного товару та надання послуг. Таким чином, вид економічної діяльності характеризується використанням ресурсів, виробничим процесом, випуском товарів та наданням послуг. Окремий вид діяльності може складатись з єдиного простого процесу, а може охоплювати й цілий ряд процесів, кожний з яких входить до відповідної категорії класифікації. КВЕД побудовано так, що виділені об’єкти охоплюють усі або майже всі види діяльності.

Обсяг випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості розраховується за видами економічної діяльності згідно зі схемою, наведеною у додатку 1.

2.3. Випуск

Випуск товарів і послуг – це вартість товарів і послуг, які є результатами виробничої діяльності господарюючих одиниць у звітному періоді.

До випуску включаються:

- усі товари, незалежно від їхнього використання (як товари, поставлені іншим одиницям, котрі їх не виробляють, так і товари, вироблені для власного кінцевого споживання або нагромадження, включаючи приріст запасів матеріальних оборотних коштів у виробника);
- послуги, надані іншим інституційним одиницям, зокрема, неринкові послуги органів державного управління і некомерційних організацій;
- послуги домашніх господарств з проживання у власному житлі та побутові і домашні послуги, які надаються найманою домашньою прислугою, що оплачується.

Слід зауважити, що послуги, які надаються домашніми господарствами для власного споживання (приготування їжі, прибирання, догляд за дітьми), не включаються до випуску, але якщо ці послуги надаються на платній основі, вони реєструються як випуск.

У системі національних рахунків розрізняють два типи випуску: ринковий і неринковий.

Ринковий випуск включає:

- 1) товари і послуги, які реалізуються за економічно значущими цінами;
- 2) товари і послуги, які обмінюються за бартером на інші товари, послуги або активи;
- 3) товари і послуги, які надаються роботодавцями своїм робітникам як оплата праці в натуральній формі;
- 4) товари і послуги, які виробляються одним підрозділом (закладом) і поставляються іншому підрозділу (закладу) цього ж підприємства для використання у виробництві в цьому самому або в наступних періодах;
- 5) готову продукцію та незавершене виробництво, які надходять в запаси матеріальних оборотних коштів у виробника і призначені для ринкового використання, тобто на вказані вище цілі.

Неринковий випуск включає:

- 1) товари і послуги, які надаються безоплатно або за цінами, які не мають економічного значення, іншим інституційним одиницям;
- 2) готову продукцію та незавершене виробництво, які призначені для неринкового використання і надходять у запаси матеріальних оборотних коштів у виробника;
- 3) товари і послуги вироблені інституційними одиницями для їхнього власного кінцевого використання, тобто кінцевого споживання або валового нагромадження основного капіталу.

Ринковий випуск оцінюється на основі прямих даних про обсяги продукції (робіт, послуг) або за надходженнями від продажу.

Розрахунки ринкового випуску здійснюються в основних цінах.

Основна ціна – це ціна, яку одержує виробник за одиницю товару або послуг, за виключенням будь-яких податків на продукти, що підлягають сплаті, і враховуючи субсидії на продукти.

У тих випадках, коли на основі звітності одержують дані про випуск у цінах виробника, для оцінки його в основних цінах проводиться відповідне коригування:

випуск в цінах виробника
мінус податки на продукти, які входять у ціну виробника
плюс субсидії на продукти

= всього випуск в основних цінах.

В даний час ринковий випуск визначається за даними про обсяг виробленої продукції (робіт, послуг), в подальшому здійснюватимуться розробки на основі даних про вартість реалізованої продукції (робіт, послуг), зміну вартості незавершеного виробництва і запасів готової продукції.

Неринковий випуск продукції для власного кінцевого використання оцінюється двома методами:

- 1) за сумою поточних витрат на виробництво товарів та послуг;
- 2) в окремих випадках – за ринковими цінами на аналогічні товари та послуги.

Неринковий випуск іншої продукції оцінюється за сумою витрат на її виробництво.

Сума поточних витрат на виробництво визначається таким чином:

проміжне споживання
плюс оплата праці найманих робітників (включаючи фактичні й умовно нараховані внески на соціальне страхування)
плюс інші податки, пов'язані з виробництвом (за відрахуванням субсидій)
плюс споживання основного капіталу

= всього поточні витрати на виробництво товарів і послуг.

Податки на продукти – це податки, які справляються пропорційно кількості або вартості товарів і послуг. Вони сплачуються на момент їхнього виробництва, реалізації або імпорту. До них відносяться: податок на додану вартість, акцизний збір, імпорتنі та експортні мита, податок з реклами, готельний збір, єдиний податок на підприємницьку діяльність, збір на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства, митні збори, відрахування від плати за транзит природного газу, нафти та аміаку через територію України тощо.

Субсидії на продукти – це субсидії, які надаються пропорційно кількості або вартості товарів і послуг, реалізованих або імпортованих виробничою одиницею-резидентом. Вони включають відшкодування із державного та місцевих бюджетів в порядку державного регулювання цін на сільськогосподарську та іншу продукцію. Другий різновид таких субсидій призначається для покриття поточних збитків підприємств (зокрема, житлово-комунального господарства, підприємств міського транспорту тощо), поліпшення фінансового становища підприємств шляхом поповнення оборотних коштів або компенсації окремих витрат.

2.4. Проміжне споживання

Проміжне споживання відображає вартість товарів і послуг, використаних у процесі виробництва (за винятком основних засобів, використання яких враховується як споживання основного капіталу).

Проміжне споживання включає такі елементи:

- а) матеріальні витрати;
- б) оплату нематеріальних послуг (включаючи витрати на відрядження в частині оплати проїзду та послуг готелів).

До складу матеріальних витрат включається вартість витрачених у виробництві: сировини і матеріалів, напівфабрикатів та комплектуючих, палива і електроенергії, будівельних матеріалів, запасних частин, тари і тарних матеріалів, інші матеріальні витрати.

Не включаються до матеріальних витрат вартість придбаного для перепродажу товару та вартість покупних матеріалів (електроенергії, газу, нафтопродуктів тощо), які реалізуються без додаткової обробки на даному підприємстві.

Оплата нематеріальних послуг включає: послуги транспорту (вантажного і пасажирського), послуги пошти і зв'язку, діяльності у сфері інформатизації, послуги освіти тощо.

Поряд з прямою оплатою фінансових послуг проміжне споживання включає непрямо вимірювану оплату послуг фінансового посередництва.

2.5. Споживання основного капіталу

Споживання основного капіталу – це зменшення вартості основного капіталу, який використовується у виробництві протягом звітного періоду, в результаті його фізичного та морального зносу і випадкових пошкоджень.

Споживання основного капіталу повинно розраховуватись для всіх його видів, виходячи з фактичних строків служби й оцінки за поточною відновлювальною вартістю, тобто за цінами звітного періоду, які використовуються при оцінці випуску та проміжного споживання.

Споживання основного капіталу визначається за секторами та видами економічної діяльності.

2.6. Джерела інформації та схема розрахунку ВРП

Джерела інформації, що використовуються для розрахунку ВРП, мають секторний підхід. Основним джерелом інформації для визначення обсягів випуску, проміжного споживання **нефінансових корпорацій** є статистична форма №1-підприємство “Звіт про основні показники діяльності підприємства”, яка складається підприємствами – юридичними особами незалежно від видів економічної діяльності та форм власності (крім банків).

Випуск і проміжне споживання сектора **фінансових корпорацій**, визначається за кількома формами звітності: по банківській діяльності – за інформацією про прибутки та збитки Національного банку України та за даними Зведеного звіту про прибутки та збитки банків України; по страхових компаніях – на основі даних Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України згідно з встановленими для страховиків формами звітності та даних форми №1-ст “Звіт про фінансову діяльність страхової організації”; по довірчих товариствах – за даними форми №1-дт “Звіт про фінансову діяльність довірчого товариства”; по біржах використовується статистична форма №1-біржа “Звіт про діяльність біржі”.

Випуск і проміжне споживання **органів загального державного управління** визначаються за даними Звіту про виконання Державного бюджету України та Звіту про виконання бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя по відповідних кодах функціональної, програмної та економічної класифікацій, а також використовуються дані звітів про виконання бюджетів загальнодержавних позабюджетних фондів.

Випуск і проміжне споживання **некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства**, визначається на основі даних форм №1-громадська організація “Звіт про діяльність громадської організації”, №1-житлофонд “Житловий фонд”, а також певних експертних оцінок, які базуються на інформації з форми №1-підприємство “Звіт про основні показники діяльності підприємства” та даних форми №5 “Примітки до річної фінансової звітності” про доходи (витрати) на утримання об’єктів соціально-культурного призначення, які знаходяться на балансі підприємства.

Джерелом інформації для обчислення випуску і проміжного споживання за видами економічної діяльності по **сектору домашніх господарств**, до якого відносяться фізичні особи – суб’єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи, є:

- 1) вибіркове обстеження умов життя домогосподарств, яке містить інформацію щодо життєвого рівня населення, його характеристики за структу-

рою доходів та витрат, а також дані щодо споживання продовольчих, непродовольчих товарів і послуг;

2) дані Державної податкової адміністрації про доходи та витрати фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності;

3) дані натурально-вартісних балансів сільськогосподарських продуктів.

Джерелом інформації по непрямо вимірюваній оплаті послуг фінансових посередників є дані Зведеного звіту про прибутки та збитки банків України.

Джерелом інформації по податках та субсидіях на продукти є дані Звіту про виконання Державного бюджету України та Звіту про виконання бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя. У зв'язку з тим, що дані бюджетів мають касову основу обліку, тобто відображають тільки фактичні платежі, котрі зареєстровані на момент їхнього здійснення, а СНР вимагає відображати їх за методом нарахувань, здійснюється перехід до обліку на основі нарахованих сум.

Розрахунок ВРП проводиться за такою схемою:

перший етап передбачає визначення випуску в основних цінах за видами економічної діяльності;

на другому етапі визначається проміжне споживання як підсумок матеріальних витрат за вирахуванням вартості зворотних відходів, що мають характер податкових платежів, та обсягу нематеріальних послуг за видами економічної діяльності (визначення нематеріальних послуг наведено у додатку 2);

на третьому етапі розраховується валова додана вартість кожного виду економічної діяльності як різниця між випуском і проміжним споживанням і визначається загальний підсумок по цьому показнику;

на четвертому етапі одержаний підсумок валової доданої вартості коригується на величину непрямо вимірюваних послуг фінансового посередництва, яка не розподіляється між користувачами, а враховується як проміжне споживання умовної одиниці (див. розрахунок послуг фінансових посередників);

на п'ятому етапі обчислюються податки та субсидії на продукти, які не розподіляються за видами економічної діяльності, а враховуються по економіці в цілому;

на шостому етапі визначається ВРП як підсумок валової доданої вартості усіх видів економічної діяльності, скоригований на величину непрямо вимірюваних послуг фінансового посередництва, та податків за виключенням субсидій на продукти;

на сьомому етапі здійснюється переоцінка випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості у порівнянні ціни попереднього року (див. розділ "Розрахунки випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості у порівнянних цінах").

Розрахунки випуску, проміжного споживання коригуються на обсяги економічної діяльності, яка безпосередньо не спостерігається.

Розрахунок валового регіонального продукту у фактичних цінах наведено у додатку 1.

Централізовані дорахунки, що здійснюються на загальнодержавному рівні, наведені у додатку 3.

3. Розрахунки випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості за видами економічної діяльності у фактичних цінах. Сільське господарство, мисливство та лісове господарство (секція А)

У сільському господарстві випуск за своєю економічною суттю відповідає показнику валової продукції сільського господарства за такими складовими:

продукція рослинництва:

- вартість сирих продуктів, одержаних від урожаю календарного року зернових, технічних, овочевих та інших культур;
- вартість вирощування молодих багаторічних насаджень;
- зміна вартості незавершеного виробництва;

продукція тваринництва:

- вартість сирих продуктів, одержаних внаслідок господарського використання сільськогосподарських тварин і птиці;
- вартість вирощування сільськогосподарських тварин та птиці (вартість приплоду, приросту та привісу);
- вирощування культур у поєднанні з тваринництвом (змішане сільське господарство);

надання послуг у галузях рослинництва та тваринництва:

- покращення земель, хімізація ґрунтів;
- захист рослин від хвороб та шкідників сільськогосподарських культур;
- забезпечення функціонування зрошувальних та осушувальних систем;
- мисливство та пов'язані з ним послуги (мисливство, ловля та розведення дичини та надання послуг, пов'язаних з мисливством).

Сектор нефінансових корпорацій у сільському господарстві формується з підсумків роботи усіх господарюючих суб'єктів – юридичних осіб незалежно від їхнього основного виду економічної діяльності, форми власності та розміру, які займаються сільськогосподарським виробництвом, виконують роботи та надають послуги сільськогосподарського характеру, тобто за сумою показників діяльності спеціалізованих сільськогосподарських підприємств та організацій, а також підсобних сільськогосподарських підприємств і виробництв, які перебувають на балансі несільськогосподарських підприємств і організацій.

Для забезпечення розрахунків випуску і проміжного споживання нефінансових корпорацій використовуються дані форми №1-підприємство “Звіт про основні показники діяльності підприємства” – для великих, середніх і малих підприємств. Проміжне споживання цього сектора визначається, виходячи з питомої ваги проміжного споживання у випуску за схемою розрахунку, наведеного у розділі “Джерела інформації та схема розрахунку ВРП”.

Організації, які обслуговують сільське господарство, надають в основному неринкові послуги і фінансуються за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів. Вони відносяться до сектора загального державного управління, і показники випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості по них розраховуються із застосуванням даних Звітів про виконання державного і місцевих бюджетів.

Сектор домашніх господарств включає господарства населення, зайняті у сфері сільськогосподарського виробництва. Показники випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості розраховуються з використанням даних обстежень умов життя домогосподарств і даних відповідних натурально-вартісних балансів. До проміжного споживання сектора домогосподарств відносяться витрати на насіння та посадковий матеріал, витрати кормів, витрати на інше виробниче споживання.

Лісове господарство (секція А, розділ 02) включає: лісозаготівлі, одержання продукції лісового господарства, надання послуг, пов'язаних з лісовим господарством.

До лісозаготівель включається:

- одержання необробленої деревини (колод, стовпів, кріпильного лісу, жердин тощо);
- одержання дров для опалення.

До складу продукції лісового господарства входить:

- збір лісових продуктів (жолудів, каштанів, моху тощо);

-
- збір соків (березового, кленового тощо);
 - збір живиці, природних смол;
 - збір матеріалів для декоративного використання;
 - збір матеріалів для плетіння (верби, очерету тощо);
 - збір насіння дерев і чагарників для лісонасаджень.

Надання послуг, пов'язаних із лісовим господарством, включає: послуги з лісництва (таксація, оцінка лісу, посадка саджанців тощо); захист лісу від пожежі; боротьбу зі шкідниками та хворобами лісу; послуги з лісозаготівлі (транспортування необробленої деревини в межах лісу).

Обсягом виробництва лісового господарства та пов'язаних з ним послуг є обсяг робіт із закладки, вирощування лісонасаджень, догляду за лісами та їхнього захисту, заготівлі ділової деревини, дров, живиці, барасу, осмолу, а також вартість реалізованого поза межі підприємства насіння, саджанців і вартість зміни обсягів незавершеного виробництва.

Підприємства, що здійснюють лісогосподарську діяльність, показують вартість готової для реалізації необробленої деревини, іншої продукції лісового господарства та виконаних робіт і послуг, пов'язаних з веденням лісового господарства.

Ринковий випуск лісового господарства визначається як сума товарної продукції і зміни залишків незавершеного виробництва. Вартість товарної продукції визначається у розмірі вартості робіт по закладанню і вирощуванню лісових насаджень, по догляду за лісами, інших робіт, виконаних за договорами, які сприяють природному відродженню лісів, а також вартості реалізованого насіння, сіянців і саджанців та іншої продукції.

Розрахунок випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості лісового господарства проводиться по всіх господарствах, за якими закріплено лісовий фонд, включаючи колективні та державні сільгоспідприємства.

Госпрозрахункові підприємства лісового господарства, лісозаготівельні організації відносяться до сектора нефінансових корпорацій, бюджетні організації лісового господарства – до сектора загального державного управління, заготівлі населенням дров, колод, хмизу – до сектора домашніх господарств.

Випуск підприємств лісового господарства визначається на основі даних форми №2-лг “Звіт про обсяги робіт, послуг та продукції лісового господарства” статистики сільського господарства.

Проміжне споживання підприємств лісового господарства визначається, виходячи з питомої ваги проміжного споживання у випуску за даними форми №1-підприємство “Звіт про основні показники діяльності підприємств” за схемою розрахунку, наведеного у розділі “Джерела інформації та схема розрахунку ВРП”.

Випуск продукції сектора домогосподарств визначається на основі даних статистичного обстеження умов життя домогосподарств. Проміжне споживання сектора домашніх господарств визначається з використанням інформації про питому вагу матеріальних витрат в обсязі продукції (робіт, послуг) по малих підприємствах за даними форми №1-підприємство.

Випуск, проміжне споживання та валова додана вартість розраховуються централізовано на загальнодержавному рівні.

Загальний обсяг випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості лісового господарства та пов'язаних з ним послуг визначається як сума даних по кожному із зазначених показників секторів нефінансових корпорацій, загального державного управління та сектора домашніх господарств.

Рибне господарство (секція В)

Випуском рибного господарства є його валова продукція, яка включає вартість отриманих рибодобувною компанією, підприємством, риболовецьким

господарством, фермою, рибокомбінатом, іншим суб'єктом господарювання, що здійснює рибогосподарську діяльність, готових для реалізації риби та морепродуктів, іншої продукції рибного господарства та виконаних робіт і послуг, пов'язаних з веденням рибного господарства, включаючи зміну обсягів незавершеного виробництва.

Сектор нефінансових корпорацій у рибному господарстві охоплює усіх юридичних осіб незалежно від їхнього основного виду економічної діяльності, форми власності та розміру, які займаються виловом риби та добуванням морепродуктів та їхнім розведенням, виконують роботи і надають послуги рибогосподарського характеру, тобто як спеціалізовані госпрозрахункові підприємства та організації рибного господарства, так і підсобні рибогосподарські одиниці, що перебувають на балансі підприємств і організацій, які займаються іншими видами економічної діяльності.

Джерелом інформації про обсяги виробництва у фактичних цінах для нефінансового сектора є статистична звітність за формою №1-підприємство "Звіт про основні показники діяльності підприємства", за якою звітують великі, середні та малі підприємства.

Розрахунок проміжного споживання сектора нефінансових корпорацій ґрунтується на даних статистичної звітності за формою №1-підприємство і здійснюється за схемою, наведеною у розділі "Джерела інформації та схема розрахунку ВРП".

Випуск, проміжне споживання та валова додана вартість сектора домашніх господарств визначається централізовано на загальнодержавному рівні за даними статистичного обстеження умов життя домогосподарств та даними про питому вагу матеріальних витрат в обсязі продукції (робіт, послуг) малих підприємств, обчисленими по формі №1-підприємство.

**Добувна промисловість (секція С);
обробна промисловість (секція D); виробництво
та розподілення електроенергії, газу та води (секція E)**

Добувна промисловість включає видобування копалин, які зустрічаються в природі у твердому стані (вугілля та руда), у рідкому (нафта) і газоподібному (природний газ). Видобування може здійснюватися підземним способом, відкритим способом або через свердловини. Ця секція включає додаткові роботи, пов'язані з підготовкою корисних копалин до продажного стану: подрібнення, оброблення, очищення та збагачення; агломерація вугілля та руди. Роботи з видобування розподілені на підгрупи, групи і класифікуються згідно з мінералом – головним продуктом.

Розрахунки проводяться по секції "Добувна промисловість". До її складу входять дві підсекції: "Видобування енергетичних матеріалів" та "Видобування неенергетичних матеріалів".

До підсекції "Видобування енергетичних матеріалів" включається:

- видобування кам'яного вугілля, лігніту (бурого вугілля) і торфу;
- видобування вуглеводнів; допоміжні служби;
- видобування уранової руди.

Підсекція "Видобування неенергетичних матеріалів" включає:

- видобування металевих руд;
- інші галузі добувної промисловості (розроблення кам'яних кар'єрів; видобування піску та глини; видобування мінеральної сировини для хімічної промисловості та виробництва мінеральних добрив; видобування солі; галузі добувної промисловості, не віднесені до інших угруповань).

Інституційні одиниці, які здійснюють свою економічну діяльність у добувній промисловості, належать до сектора нефінансових корпорацій та сектора домашніх господарств.

Обробна промисловість включає переробку ресурсів і матеріальних благ до форми продуктів. До секції D входять такі підсекції:

- DA “Харчова промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів”;
- DB “Текстильна промисловість та пошиття одягу”;
- DC “Виробництво шкіри та шкіряного взуття”;
- DD “Виробництво деревини та виробів з деревини”;
- DE “Целюлозно-паперова промисловість; видавнича справа”;
- DF “Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення та ядерного палива”;
- DG “Хімічне виробництво”;
- DH “Виробництво гумових та пластмасових виробів”;
- DI “Виробництво інших неметалевих мінеральних виробів”;
- DJ “Металургія та оброблення металу”;
- DK “Виробництво машин та устаткування”;
- DL “Виробництво електричного та електронного устаткування”;
- DM “Виробництво транспортного устаткування”;
- DN “Інше виробництво, не віднесене до інших угруповань”.

В обробній промисловості виділяються сектор нефінансових корпорацій та сектор домашніх господарств.

Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води включає:

- виробництво та розподіл газоподібного палива, тепла та води (виробництво та розподілення електроенергії; виробництво та розподілення газоподібного палива; виробництво та розподілення тепла);
- збір, очищення та розподілення води (збір, очищення та розподілення води серед населення, підприємств, установ, організацій та інших користувачів; опріснювання морської води і води солоних джерел для виробництва води як основного продукту).

Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води здійснюється у секторі нефінансових корпорацій.

Випуском добувної промисловості, обробної промисловості та виробництва та розподілення електроенергії, газу та води є вартість виробленої продукції (робіт, послуг), яка за Класифікацією видів економічної діяльності відноситься до відповідних секцій C, D, E.

До випуску цих видів діяльності включається вартість готових виробів, вироблених за звітний період, які призначені для реалізації поза межі підприємства, власному капітальному будівництву та непромисловим підрозділам власного підприємства, а також вартість робіт (послуг) промислового характеру, виконаних на замовлення поза межі підприємства і непромисловим підрозділам свого підприємства, вартість напівфабрикатів власного виробництва, відпущених поза межі підприємства. Крім цього, включається зміна залишку незавершеного виробництва та вартість давальницької сировини.

Розрахунок випуску та проміжного споживання сектора нефінансових корпорацій здійснюється за даними промислових підприємств, що є юридичними особами, а також відособлених підрозділів підприємств, що займаються промисловими видами діяльності незалежно від основного виду діяльності головного підприємства, які звітують за статистичною формою №1-підприємництво “Звіт про основні показники діяльності підприємства” по великих, середніх і малих підприємствах. Проміжне споживання нефінансових корпорацій визначається за схемою, наведеною у розділі “Джерела інформації та схема розрахунку ВРП”.

Обсяг показника “Зміна залишку незавершеного виробництва” розраховується також на основі даних форми №1-підприємництво, розділ 4 “Запаси” так: залишки запасів незавершеного виробництва на кінець звітного року мінус залишки запасів незавершеного виробництва на початок звітного року.

В обсяг виробленої промислової продукції за формою №1-підприємництво включається вартість давальницької сировини тільки вітчизняних замовників. Тому здійснюються дорахунки вартості імпортованої давальницької сировини. Обсяги її розраховуються на загальнодержавному рівні з використанням даних статистичної форми №1-п (термінова) “Терміновий звіт про виробництво промислової продукції (робіт, послуг)” статистики промисловості.

Випуск сектора домашніх господарств складається з обсягів власного виробництва фізичних осіб (продуктів харчування та непродовольчих товарів), що визначається за даними статистичного обстеження умов життя домогосподарств про обсяги продукції, яка куплена на міських організованих ринках, у громадян і на неформальних ринках, та експертно встановленої частки власного виробництва. Проміжне споживання сектора домашніх господарств визначається з використанням інформації про питому вагу матеріальних витрат в обсязі продукції (робіт, послуг) по малих підприємствах за даними форми №1-підприємництво.

Розрахунки випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості сектора домашніх господарств здійснюються централізовано на загальнодержавному рівні.

Будівництво (секція F)

Випуском у будівництві є вартість виробленої продукції (робіт, послуг), що створюється інституційними одиницями, які здійснюють економічну діяльність, визначену секцією F Класифікації видів економічної діяльності.

До випуску включається вартість будівельних і монтажних робіт, виконаних під час нового будівництва, розширення, реконструкції, переобладнання, реставрації та ремонту будівель та інженерних споруд.

Випуск у будівництві формується за такими складовими:

- вартість виробленої продукції будівельних підприємств, що здійснюють діяльність за будівельними контрактами (підрядним способом);
- вартість виробленої продукції небудівельних підприємств, одним із видів діяльності яких є будівництво (включаючи будівництво, що здійснюється господарським способом);
- вартість виробленої продукції домогосподарств (індивідуальне житлове будівництво та капітальний ремонт).

Особливість будівництва полягає у тому, що воно є галуззю з тривалим циклом виробництва. Випуск у будівництві враховується по етапах його виробництва, а не повного завершення. У свою чергу будівельна продукція створюється на території, де здійснюються капітальні інвестиції (тобто ведеться будівництво), а не за місцем реєстрації інституційних одиниць, що створюють продукцію будівництва.

Інституційні одиниці, що здійснюють економічну діяльність у будівництві, належать до секторів “Нефінансові корпорації” та “Домашні господарства”.

Випуск сектора “Нефінансові корпорації” у будівництві формується з вартості продукції будівництва (виконаних обсягів будівельно-монтажних робіт і частини інших капітальних робіт), що включаються до загального обсягу інвестицій в основний капітал (капітальних вкладень) та вартості капітального ремонту, які безпосередньо здійснювали юридичні особи незалежно від форм власності, організаційно-правових форм господарювання та виду економічної діяльності у звітному періоді (без урахування ПДВ). Також до випуску будівництва включається вартість поточного ремонту, виконаного підрядними організаціями на замовлення.

Джерелом інформації при обчисленні випуску є дані форми №2-інвестиції (квартальна) “Звіт про капітальні інвестиції”, форми №1-інвестиції “Звіт про

інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення)” та форми №1-кв-квартальна “Звіт про виконання підрядних робіт”.

Випуск сектору “Домашні господарства” складається з обсягів власного виробництва фізичних осіб (індивідуальне житлове будівництво) і визначається за даними форми №2-інвестиції (квартальна) “Звіт про капітальні інвестиції” та форми №1-інвестиції “Звіт про інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення)”. Також до цього сектора включається вартість капітального ремонту, що здійснюється домогосподарствами, експертна оцінка якого проводиться з використанням даних форми №2-інвестиції (квартальна).

Розрахунок проміжного споживання будівництва здійснюється з використанням даних форми №1-підприємство “Звіт про основні показники діяльності підприємства”. Схему розрахунку наведено у розділі “Джерела інформації й схема розрахунку ВРП”.

Проміжне споживання по сектору домогосподарств визначається експертно з використанням інформації про питому вагу матеріальних витрат в обсязі продукції (робіт, послуг) малих підприємств з форми №1-підприємство.

Випуск, проміжне споживання та валова додана вартість будівництва визначається як сума даних по кожному із зазначених показників секторів “Нефінансові корпорації” та “Домашні господарства”.

Оптова і роздрібна торгівля;

торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту (секція G)

Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту (секція G) як вид діяльності складається з таких розділів: “Торгівля транспортними засобами та їх ремонт”, “Оптова торгівля і посередництво у торгівлі”, “Роздрібна торгівля побутовими товарами та їх ремонт”.

До розділу “Торгівля транспортними засобами та їх ремонт” входять:

- усі види діяльності (крім виготовлення та здавання під найм), пов’язані з мотоциклами й автомобілями, включаючи вантажні автомобілі: оптова і роздрібна торгівля новими та уживаними автотранспортними засобами; технічне обслуговування та ремонт; оптова та роздрібна торгівля деталями та приладдям; посередницька діяльність у сфері оптової та роздрібною торгівлі автотранспортними засобами; миття, полірування і буксирування автотранспортних засобів;
- роздрібна торгівля паливом, мастильними матеріалами та охолоджувачами.

До розділу “Оптова торгівля і посередництво у торгівлі” входять:

- перепродаж (продаж без внесення змін) нових або уживаних речей чи виробів роздрібним торговцям або споживачам у промисловості та в торгівлі, групам користувачів або професійним користувачам, а також іншим оптовикам чи посередникам, які купують ці речі або вироби від імені роздрібних торговців, споживачів або груп користувачів;
- діяльність оптових торговців, зберігачів і розповсюджувачів промислової продукції, експортерів, імпортерів, закупівельних маклерів, комісіонерів, кооператорів, комерційних агентів підприємств, закупівельних центрів, заготівельників і кооператорів з торгівлі сільськогосподарською продукцією;
- звичайні операції у сфері оптової торгівлі: збирання, сортування, розподілення по групах великих партій товару, розподілення на дрібні партії, перепакування, розлив у пляшки, розфасування у менші ємності ліків, тимчасове зберігання, охолодження, доставка та установлення за власний рахунок.

До розділу “Роздрібна торгівля побутовими товарами та їх ремонт” входять:

-
- перепродаж (продаж без видозмінення) населенню нових або уживаних товарів, призначених для особистого споживання або використання у побуті, магазинами, універмагами, в кіосках та з лотків, фірмами, що виконують замовлення поштою, торговцями тощо;
 - ремонт та установлення предметів особистого користування, побутових товарів і виробів незалежно від того, чи виконується це у зв'язку з роздрібним продажем або ж не виконується;
 - посередництво в роздрібній торгівлі.

Випуск роздрібно́ї та оптово́ї торгівлі в основних цінах вимірюється величиною торгової націнки (реалізованого накладення), тобто як різниця між вартістю реалізованих товарів у продажних і купівельних цінах за відрахуванням податку на додану вартість (ПДВ) та інших податків на продукти, плюс субсидії на продукти.

Торгова націнка – це дохід торговельних організацій, який використовується на покриття витрат обігу і утворення прибутку.

На величину торгової націнки може впливати, особливо в період високої інфляції, зміна вартості товарів у результаті підвищення цін за час знаходження їх у запасах (тобто холдинговий прибуток). Тому випуск торгівлі коригується на його величину.

Зовнішня торгівля охоплює експортно-імпортні операції, а також послуги у зовнішньоторгівельній діяльності.

Випуск зовнішньої торгівлі, так само як і випуск внутрішньої торгівлі, вимірюється величиною торгової націнки, яка складається із різниці між цінами продажу і покупки товарів і послуг по експортних та імпортних операціях усіх економічних одиниць, які займаються цими операціями. До них відносяться державні та недержавні зовнішньоторгівельні організації, підрозділи підприємств-виробників, які розглядаються як заклади, індивідуальні підприємці.

Послуги з ремонту оцінюються за вартістю наданих послуг.

Випуск по секції G визначається як сума випуску підприємств сектора нефінансових корпорацій та сектора домашніх господарств, видом діяльності яких є оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту.

Розрахунок випуску та проміжного споживання сектора нефінансових корпорацій здійснюється за даними підприємств, що займаються видом діяльності “Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту”, і звітують за статистичною формою №1-підприємництво “Звіт про основні показники діяльності підприємства” по великих, середніх і малих підприємствах. Проміжне споживання нефінансових корпорацій визначається за схемою, яка розглянута у розділі “Джерела інформації та схема розрахунку ВРП”.

Випуск сектора домашніх господарств визначається на основі розрахункових даних статистики торгівлі про обсяги продажу товарів на ринках та підприємцями-фізичними особами. Обсяг торгової націнки (випуск) визначається експертно.

Також до випуску домашніх господарств відносяться послуги з ремонту, які визначаються за даними статистичного обстеження умов життя домогосподарств.

Проміжне споживання сектора домашніх господарств визначається з використанням інформації про питому вагу матеріальних витрат в обсязі продукції (робіт, послуг) по малих підприємствах за даними форми №1-підприємництво.

Загальний обсяг випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості оптової й роздрібно́ї торгівлі; торгівлі транспортними засобами; послуг з ремонту визначається як сума даних по кожному із зазначених показників секторів нефінансових корпорацій та домашніх господарств.

Готелі та ресторани (секція Н)

Діяльність “Готелі та ресторани” включає економічну діяльність готелів, інших місць для короткотермінового проживання, ресторанів, барів, їдалень і підприємств з постачання готової їжі.

До “Готелів” відноситься діяльність щодо надання місць для короткотермінового проживання у готелях і мотелях (з послугами ресторанів і без них), включаючи туристські, у готелях з конференц-залами.

До “Інших місць для короткотермінового проживання” відносяться послуги з надання місця для короткотермінового проживання: у таборах, літніх будиночках, квартирах, які здають під час відпускнуго періоду; на майданчиках для кемпінгів і в будівлях на території кемпінгів; в інших місцях короткотермінового проживання; у сімейних пансіонах, у селянських садибах, на молодіжних турбазах, в гірських притулках тощо.

До “Ресторанів” включається діяльність ресторанів, барів, їдалень та діяльність закладів, які займаються постачанням готової їжі.

Випуск “Готелів та ресторанів” складається з випуску готелів та випуску ресторанів. Випуск готелів визначається як вартість наданих послуг із короткотермінового проживання.

Випуск у частині діяльності ресторанів прирівнюється до їхнього товарообороту без урахування ПДВ та акцизного збору, тобто включає величину торгової націнки та вартість продуктів, які витрачені на приготування їжі.

Джерелом інформації для розрахунку випуску, проміжного споживання і валової доданої вартості готелів та ресторанів по сектору нефінансових корпорацій є дані статистичної форми №1-підприємство “Звіт про основні показники діяльності підприємства” по великих, середніх та малих підприємствах.

Детальну схему розрахунку проміжного споживання нефінансових корпорацій наведено у розділі “Джерела інформації та схема розрахунку ВРП”.

Випуск “Готелів і ресторанів”, який складається із послуг фізичних осіб з надання місць короткострокового проживання (квартири, які здають під час відпускнуго періоду), а також з надання платних послуг по приготуванню їжі, відноситься до сектора домашніх господарств.

Джерелом інформації по розрахунку випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості сектора домашніх господарств є дані статистичного обстеження умов життя домогосподарств про обсяг отриманих у громадян послуг та дані Державної податкової адміністрації про доходи фізичних осіб-суб’єктів підприємницької діяльності. Проміжне споживання сектора домашніх господарств визначається з використанням інформації про питому вагу матеріальних витрат в обсязі продукції (робіт, послуг) по малих підприємствах за даними форми №1-підприємство.

Розрахунки випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості домашніх господарств здійснюються централізовано на загальнодержавному рівні.

Випуск, проміжне споживання та валова додана вартість готелів та ресторанів визначаються як сума даних по кожному із зазначених показників секторів нефінансових корпорацій та домашніх господарств.

Транспорт (секція І)

Транспорт охоплює всі види діяльності, пов’язані з регулярними і нерегулярними перевезеннями пасажирів та вантажів залізницями, автомобільними дорогами, водними та повітряними шляхами, а також транспортування газу, нафти, нафтопродуктів та аміаку трубопроводами; допоміжну діяльність, пов’язану із забезпеченням перевізного процесу; діяльність пошти та засобів зв’язку.

Вид діяльності “Транспорт” включає наземний, водний, авіаційний транспорт, допоміжні транспортні послуги, послуги пошти та зв’язку.

Наземний транспорт (розділ 60) охоплює:

- залізничний транспорт (вантажний, пасажирський);
- міський та автодорожний транспорт (пасажирський автомобільний, трамвайний, тролейбусний, метрополітен, інші види наземного пасажирського транспорту, підпорядкованого розкладу, пасажирські транспортні перевезення та інші автомобільні пасажирські перевезення, вантажні автомобільні перевезення);
- транспортування трубопроводами.

Водний транспорт (розділ 61) включає:

- морський транспорт закордонного і каботажного плавання (вантажний, пасажирський);
- річковий (вантажний, пасажирський).

Авіаційний транспорт (розділ 62) здійснює:

- регулярні авіаційні перевезення (вантажні, пасажирські);
- нерегулярні авіаційні перевезення (вантажні, пасажирські), а також включає космічний транспорт.

Допоміжні транспортні послуги (розділ 63) включають:

- транспортне оброблення вантажів та складування;

функціонування транспортної інфраструктури всіх видів транспорту, туристичні агентства та бюро подорожей, діяльність транспортних агентств.

Випуск транспорту (крім шляхового господарства) визначається як сума фактично одержаних доходів від усіх видів перевезень, допоміжних послуг з транспортного оброблення вантажів, складування, функціонування транспортної інфраструктури всіх видів транспорту, діяльності, пов'язаної з функціонуванням туристичних агентств та бюро подорожей (надання інформації про туристичні подорожі та маршрути, організації подорожей, забезпечення туристів житлом, транспортними засобами, праці екскурсіводів і гідів), транспортно-експедиційних послуг, декларування та послуг агентств, включаючи пакувальні роботи, пов'язані з перевезенням.

Існують певні особливості при здійсненні розрахунків випуску окремих видів транспорту.

При розрахунку випуску трубопровідного транспорту (складова наземного транспорту) враховується тільки вартість послуг із транспортування газо- та нафтопродуктів, без вартості зазначених продуктів.

Випуск послуг зв'язку (крім фельд'єгерського) визначається як сума доходів підприємств зв'язку від доставки пошти, періодичних видань, посилок, продажу поштових марок і листівок тощо; плати за користування телефонними і телеграфними каналами, супутниковим, стільниковим зв'язком, за встановлення телефонів, надходження від трансляції радіо і телебачення.

Випуск і проміжне споживання по вищевказаних видах діяльності відноситься до нефінансового сектора економіки та визначається на основі форми №1-підприємство "Звіт про основні показники діяльності підприємства" по великих, середніх та малих підприємствах.

Шляхове господарство та фельд'єгерський зв'язок відносяться до сектора загального державного управління. Випуск шляхового господарства визначається у розмірі вартості виконаних робіт з поточного ремонту й утримання автомобільних доріг. В основному ці роботи виконуються державними організаціями, які фінансуються з видатків державного та місцевих бюджетів на утримання дорожнього господарства. Такі організації розглядаються як одиниці, які надають неринкові колективні послуги та відносяться до сектора загального державного управління. Якщо ці роботи виконуються госпрозрахунковими підприємствами, вони розглядаються як ринкові виробники і відносяться до сектора нефінансових корпорацій. Для розрахунку випуску шляхового господарства використовуються адміністративні джерела інформації, а саме форми №Д-1 "Звіт

про ремонт і утримання автомобільних доріг” та №Д-9 “Про надходження та використання коштів на дорожнє господарство” Державної служби автомобільних доріг України.

Випуск по фельд’єгерському зв’язку визначається за даними Звіту про виконання Державного бюджету (видатки) і дораховується централізовано на загальнодержавному рівні.

Для розрахунку проміжного споживання використовуються дані про питому вагу проміжного споживання у випуску зв’язку (за даними форми №1-підприємство).

Доходи фізичних осіб від надання транспортних послуг відносяться до сектора домашніх господарств. Випуск по сектору домашніх господарств розраховується на підставі даних статистичного обстеження умов життя домогосподарств про обсяг отриманих у громадян послуг та даних Державної податкової адміністрації про доходи фізичних осіб-суб’єктів підприємницької діяльності.

Проміжне споживання сектора домашніх господарств визначається з використанням інформації про питому вагу матеріальних витрат в обсязі продукції (робіт, послуг) по малих підприємствах за даними форми №1-підприємство.

Розрахунки випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості домашніх господарств здійснюються централізовано на загальнодержавному рівні.

Загальний обсяг випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості транспорту визначається як сума даних по кожному із зазначених показників секторів нефінансових корпорацій, загального державного управління та домашніх господарств.

Фінансова діяльність (секція J)

До фінансової діяльності належать:

- фінансове посередництво (послуги банківської системи, інші види фінансового посередництва, а саме діяльність довірчих товариств);
- страхові послуги;
- допоміжна діяльність у сфері фінансів та страхування (діяльність фондів, валютних бірж тощо).

Фінансова діяльність зосереджена у секторі фінансових корпорацій та секторі домашніх господарств.

Випуск сектора фінансових корпорацій включає послуги банків, які мають два види послуг: непрямо вимірювані послуги фінансових посередників та інші банківські послуги; страхову діяльність; послуги біржової діяльності; діяльність довірчих товариств.

Непрямо вимірювані послуги фінансових посередників полягають у нагромадженні банками та іншими фінансовими установами, які виступають як фінансові посередники, тимчасово вільних коштів одних одиниць і надання їх у користування іншим одиницям. Відсотки, які стягуються банками за надання коштів, повинні забезпечувати виплату ними відсотків за залучені кошти, а також покриття їхніх поточних витрат і одержання прибутку. Вартість цих послуг визначається непрямим шляхом як різниця між доходами від власності, одержаними фінансовими посередниками (за вирахуванням чистого доходу, одержаного від інвестування їхніх власних коштів) і відсотками, сплаченими їхнім кредиторам. Тому ці послуги називаються непрямо вимірюваними послугами фінансових посередників.

Випуск інших (прямих) банківських послуг складається з комісійних доходів та частини інших банківських операційних доходів.

Винятком є випуск Національного банку, який визначається за витратами (комісійними, іншими операційними витратами та загальними адміністративними витратами).

До проміжного споживання банків відносяться комісійні витрати, витрати на утримання власних основних засобів та нематеріальних активів, витрати на телекомунікації та частина інших експлуатаційних та господарських витрат, також до проміжного споживання банків повністю включається випуск Національного банку.

Проміжне споживання Національного банку включає: комісійні витрати, частину адміністративних витрат та частину інших операційних витрат.

Джерелом інформації для розрахунку показників випуску та проміжного споживання по банківській діяльності є інформація про прибутки та збитки Національного банку України та дані Зведеного звіту про прибутки та збитки банків України.

Розрахунки по банківській діяльності проводяться централізовано на загальнодержавному рівні.

Показник випуску послуг страхової діяльності визначається за такою схемою в три етапи:

I етап – розрахунок випуску по страхуванню:

надходження страхових платежів (премій, внесків) по всіх видах страхування, крім надходження страхових платежів від перестраховувальників
плюс чистий дохід від інвестування та розміщення коштів страхових резервів
мінус виплати страхових сум, страхових відшкодувань та викупних сум по всіх видах страхування, крім виплат за договорами перестраховування (тобто виплат перестраховувальникам)

мінус зміна залишку по всіх страхових резервах (залишок на кінець мінус залишок на початок звітного періоду), але без частки перестраховиків у цих резервах

= випуск послуг страхування

II етап – розрахунок випуску по перестраховуванню:

надходження страхових платежів (премій, внесків) від перестраховувальників
мінус виплати страхових сум, страхових відшкодувань та викупних сум перестраховувальникам

плюс частки страхових виплат і страхових відшкодувань та викупних сум, що отримуються від перестраховиків

мінус частки страхових платежів (премій, внесків), що сплачуються перестраховикам

плюс суми комісійних винагород за перестраховування

= випуск послуг перестраховування

III етап – розрахунок загального випуску.

Загальний випуск складається із суми випусків по страхуванню та перестраховуванню, але останній додається до загального випуску лише в тому разі, якщо він позитивний.

Від'ємний результат по перестраховуванню додається до проміжного споживання, але тільки з протилежним (негативним) знаком. Проміжне споживання розраховується за даними форми №1-СТ про витрати на проведення страхування без урахування оплати праці.

Для розрахунку показників зі страхової діяльності використовуються дані Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України згідно з встановленими для страховиків формами звітності. На регіональному рівні основним джерелом інформації для відповідних розрахунків є форма №1-СТ "Звіт про фінансову діяльність страхової організації".

На загальнодержавному рівні показники зі страхової діяльності коригуються на дані "Звіту про доходи та витрати страховика", що надходять із Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України.

Випуск послуг біржової діяльності, пов'язаної з організацією торгів, визначається у розмірі комісійних, стягнутих на користь біржі при здійсненні угоди (сума доходу від угод). Розрахунок випуску та проміжного споживання базується на даних форми №1-біржа "Звіт про діяльність біржі".

На підставі інформації про доходи від здійснення довірчих операцій за даними форми №1-дт "Звіт про фінансову діяльність довірчих товариств" розраховується випуск послуг, наданих товариствами. Проміжне споживання розраховується на основі даних про витрати товариств із вищезазначеної форми.

Випуск сектора домогосподарств включає діяльність фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності і розраховується на підставі даних Державної податкової адміністрації про доходи фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності. Для розрахунку проміжного споживання сектору домогосподарств використовується інформація про питому вагу матеріальних витрат в обсязі продукції (робіт, послуг) по малих підприємствах за даними форми №1-підприємство.

Розрахунки по цьому сектору здійснюються у централізованому порядку на загальнодержавному рівні.

Випуск, проміжне споживання та валова додана вартість по фінансовій діяльності визначаються як сума даних по кожному із зазначених показників секторів фінансових корпорацій та домашніх господарств.

Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам (секція К)

Вид діяльності "Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам" складається з 5 розділів, згрупованих по видах послуг, які вони надають.

"Операції з нерухомістю" (розділ 70) включає такі види робіт:

- організація операцій з власною нерухомістю (підготовку до продажу або здавання під найм, купівлю та продаж нерухомості);
- здавання під найм (в оренду) власної та державної нерухомості виробничо-технічного, культурного та невиробничого призначення, включаючи житло;
- операції з нерухомістю за дорученням третіх осіб (діяльність агентств нерухомості: посередницькі послуги під час купівлі, продажу, здавання під найм та оцінювання нерухомого майна; управління нерухомістю: послуги агентств із збору орендної плати).

Випуск цього виду діяльності визначається у розмірі вартості послуг з операцій із нерухомим майном, які здійснюються спеціалізованими одиницями, а також підприємствами інших видів діяльності у порядку вторинної діяльності та включає вартість послуг по експлуатації житлового фонду, у тому числі гуртожитків, крім гуртожитків для приїжджих.

До випуску сектора нефінансових корпорацій відносяться операції з нерухомістю, здавання під найм та житловий фонд комунальної, приватної та частини колективної власності (житлові кооперативи). Зміни в класифікації форм власності будуть відображені в подальшому у методичних рекомендаціях.

На рівні регіонів джерелом інформації для розрахунку випуску та проміжного споживання сектору нефінансових корпорацій є форма №1-підприємство "Звіт про основні показники діяльності підприємства".

До сектору некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства відноситься відомче житло та гуртожитки підприємств, а до сектору загального державного управління – житловий фонд та гуртожитки бюджетних організацій.

Розрахунок випуску та проміжного споживання по секторах НКОДГ та ЗДУ проводиться централізовано за даними форми №1-житлофонд "Житловий фонд".

Випуск по сектору домашніх господарств складається з умовно обчисленої вартості послуг по проживанню у власному житлі (неринковий випуск) та доходів від здавання індивідуального житла під найм (ринковий).

Умовно обчислена вартість послуг по проживанню у власному житлі визначається експертно як сума поточних витрат – вартості будівельних матеріалів, придбаних для поточного ремонту індивідуального житла (форма З-торг “Звіт про продаж та запаси товарів у торговій мережі і мережі громадського харчування”), вартості поточного ремонту, виконаного власниками житла, а також споживання основного капіталу. Доходи від здавання житла під найм визначаються за даними статистичного обстеження умов життя домогосподарств про обсяг отриманих у громадян послуг та даних Державної податкової адміністрації про доходи фізичних осіб-суб’єктів підприємницької діяльності і дораховуються централізовано на загальнодержавному рівні.

Проміжне споживання сектора домашніх господарств визначається з використанням інформації про питому вагу матеріальних витрат в обсязі продукції (робіт, послуг) по малих підприємствах за даними форми №1-підприємство.

Загальний обсяг випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості операцій з нерухомістю визначається як сума даних по кожному із зазначених показників секторів нефінансових корпорацій, некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, загального державного управління та домашніх господарств.

“Здавання під найм без обслуговуючого персоналу” (розділ 71) включає:

- здавання під найм і в довготермінову оренду автомобілів;
- здавання під найм та в довготермінову оренду інших транспортних засобів;
- здавання під найм та в довготермінову оренду інших машин та устаткування;
- прокат речей особистого користування та побутових товарів: різноманітних видів майна, не віднесених до інших угруповань, для домашніх господарств, підприємств та установ.

Випуск цього виду діяльності визначається вартістю послуг по здаванню під найм без обслуговуючого персоналу, що надають спеціалізовані одиниці, а також підприємства інших видів економічної діяльності у порядку вторинної діяльності.

Джерелом інформації для розрахунку випуску та проміжного споживання сектора нефінансових корпорацій є форма №1-підприємство “Звіт про основні показники діяльності підприємства”.

“Діяльність у сфері інформатизації” (розділ 72) включає:

- консультаційні послуги з питань інформатизації;
- створення програмного забезпечення;
- оброблення даних;
- роботу з базами даних;
- технічне обслуговування та ремонт офісної та комп’ютерної техніки, що здійснюють державні та недержавні підприємства та організації, а також приватні особи;
- надання консультаційних послуг по програмному забезпеченню, розповсюдження програмних продуктів.

Випуск у сфері інформатизаційних послуг визначається як виручка від реалізації цих послуг.

Джерелом інформації для одержання даних по випуску та проміжному споживанню сектора нефінансових корпорацій є форма №1-підприємство “Звіт про основні показники діяльності підприємства”.

На загальнодержавному рівні проводиться дорахунок сектора домашніх господарств на основі даних Державної податкової адміністрації України про

доходи фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності, які надають інформатизаційні послуги.

Загальний обсяг випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості операцій з нерухомістю визначається по вказаних показниках як сума секторів нефінансових корпорацій та домашніх господарств.

“Дослідження та розробки” (розділ 73) охоплює діяльність з:

- фундаментальних досліджень, експериментальних або теоретичних досліджень, спрямованих на одержання нових знань без будь-якої конкретної мети, пов'язаної з використанням цих знань;
- прикладних досліджень (роботи, спрямовані на одержання нових знань із метою їхнього практичного використання для розроблення технічних нововведень);
- експериментальних розробок (систематична діяльність, що використовує отримані знання та практичний досвід для створення нових матеріалів, продуктів, апаратури тощо, нових методів, систем і послуг, а також удосконалення існуючих).

Випуск досліджень та розробок включає вартість виконаних робіт у зазначеній галузі.

Джерелами інформації для одержання даних по випуску є форма №1-наука “Звіт про виконання наукових та науково-технічних робіт”, яку складають бюджетні та госпрозрахункові наукові та конструкторські організації, що знаходяться на самостійному балансі, а також інші організації та підприємства, які виконували у звітному році науково-технічні роботи. Крім того, дораховується випуск малих підприємств по дослідженнях та розробках за даними форми №1-підприємство. Зазначена діяльність госпрозрахункових підприємств відноситься до сектора нефінансових корпорацій. Випуск у сфері досліджень та розробок по сектору загального державного управління визначається за даними про видатки державного та місцевих бюджетів.

Проміжне споживання розраховується з використанням даних форми №1-підприємство згідно зі схемою, наведеною у розділі “Джерела інформації та схема розрахунку ВРП”.

Випуск, проміжне споживання та валова додана вартість у сфері досліджень та розробок визначаються по зазначених показниках як сума секторів нефінансових корпорацій та загального державного управління.

“Послуги, надані переважно юридичним особам” (розділ 74) включають такі види діяльності:

- діяльність у сфері права, бухгалтерського обліку та консультації з питань управління (діяльність адвокатських об'єднань та індивідуальну адвокатську діяльність; нотаріальну діяльність, діяльність у сфері бухгалтерського обліку; дослідження ринку та вивчення суспільної думки; консультації з питань комерційної діяльності та управління);
- діяльність у сфері архітектури й будівництва (діяльність у сфері архітектури; інженерна та технічна діяльність, пов'язана з будівництвом; діяльність у сфері геології та геологорозвідування; знімальні геодезичні та гідрографічні роботи; діяльність у сфері гідрометеорології);
- технічний контроль та аналіз;
- реклама;
- підбір та забезпечення персоналом;
- слідча діяльність та забезпечення безпеки;
- діяльність, пов'язана з очищенням та прибиранням приміщень;
- послуги, надані переважно юридичним особам (виконання фоторобіт; оброблення плівок; пакувальні роботи; секретарські послуги, послуги з перекладу та експедиторська робота; інші послуги, віднесені до інших угруповань. Зокрема, посередництво на ринку приміщень для комер-

ційних підприємств; діяльність з оформлення інтер'єрів, організації ярмарків, виставок, конгресів тощо; діяльність імпресаріо та інших подібних агентств тощо).

Випуск послуг, наданих переважно юридичним особам, визначається вартістю наданих послуг і формується у секторах нефінансових корпорацій, загального державного управління та домашніх господарств.

Джерелом інформації для розрахунку випуску і проміжного споживання сектора нефінансових корпорацій є форма №1-підприємництво.

До сектора загального державного управління відноситься випуск бюджетних організацій, таких як гідрометеорологічні, топографо-геодезичні центри, служби створення єдиного часу, заклади по державному нагляду за додержанням стандартів тощо. Випуск цього сектора розраховується за даними про витрати державного та місцевих бюджетів.

По сектору домашніх господарств враховується діяльність послуг адвокатів на основі даних про доходи фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності Державної податкової адміністрації.

Проміжне споживання сектора загального державного управління визначається за даними про видатки бюджетів згідно з економічною класифікацією та із застосуванням певних експертних оцінок. Проміжне споживання сектора домашніх господарств обчислюється з використанням інформації про питому вагу матеріальних витрат в обсязі продукції (робіт, послуг) по малих підприємствах за даними форми №1-підприємництво. Розрахунки останніх двох секторів проводяться на загальнодержавному рівні централізовано.

Випуск, проміжне споживання та валова додана вартість послуг, наданих переважно юридичним особам, визначаються по зазначених показниках як сума даних секторів нефінансових корпорацій, загального державного управління та домашніх господарств.

По всіх інституційних секторах економіки, крім домашніх господарств, по виду діяльності "Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам" випуск централізовано збільшується на суму споживання основного капіталу.

Випуск, проміжне споживання та валова додана вартість секції К "Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам" визначаються як сума даних по кожному з зазначених показників секторів нефінансових корпорацій, загального державного управління, некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, та сектора домашніх господарств розділів 70, 71, 72, 73, 74 за КВЕД.

Державне управління (секція L)

До державного управління відноситься:

- діяльність, пов'язана з державним управлінням загального характеру та управлінням соціально-економічною політикою суспільства (діяльність законодавчих і виконавчих органів різних рівнів: до неї належить діяльність центрального уряду, регіональних, місцевих виконавчих органів управління; послуги, які надаються центральними законодавчими органами; куритування діяльності в соціальній та економічній сферах тощо);
- діяльність, віднесена до компетенції держави (міжнародні відносини, оборона, юстиція, охорона та забезпечення громадського порядку й безпеки, захист цивільного населення);
- послуги з обов'язкового соціального страхування, зокрема адміністрування та управління загальною системою виплат з соціального страхування.

Основними функціями більшості установ, які складають цю секцію, є надання ринкових послуг суспільству як в цілому, так й індивідуальним його членам.

Виходячи із перерахованих вище основних функцій установ, які відносяться до виду діяльності “Державне управління”, переважна більшість їх групується в сектор загального державного управління.

Випуск неринкових послуг установ державного управління на регіональному рівні розраховується, виходячи з інформації про видатки місцевих бюджетів в розмірі поточних витрат на утримання їх апарату, а проміжне споживання визнається за даними про видатки бюджетів згідно з економічною класифікацією та певними експертними оцінками.

Крім зазначених установ, які надають в основному неринкові послуги, до сектора загального державного управління відноситься діяльність державних фондів, як бюджетних, так і позабюджетних. Їх випуск визначається у розмірі поточних витрат на утримання апарату. Розрахунок випуску по бюджетних фондах здійснюється на основі даних про видатки зі звітів про виконання місцевих бюджетів. Виняток становить Фонд соціального захисту інвалідів, випуск по якому формується на підставі даних Звіту про виконання кошторису доходів і видатків цього фонду. Для розрахунку випуску по загальнодержавних позабюджетних фондах використовуються фінансові звіти про виконання бюджетів відповідних фондів, а саме форма №6-ФСС з ТВП “Фінансовий звіт про виконання бюджету Фонду соціального страхування”, “Відомість про виконання бюджету Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань”, форма №2-ПФ “Звіт про виконання бюджету Пенсійного фонду України”.

Для розрахунку проміжного споживання використовуються експертні оцінки, які базуються на величині питомої ваги проміжного споживання у випуску по інших державних установах, що фінансуються з місцевих бюджетів.

У зв'язку з відсутністю необхідної інформації на регіональному рівні, по сектору загального державного управління у централізованому порядку доводяться дані про видатки Державного бюджету України та споживання основного капіталу.

Госпрозрахункові організації зосереджені у секторі нефінансових корпорацій. Випуск зазначеного сектора розраховується на основі даних форми №1-підприємство “Звіт про основні показники діяльності підприємства” з урахуванням обсягів по великих, середніх і малих підприємствах. Схему розрахунку проміжного споживання наведено у розділі “Джерела інформації та схема розрахунку ВРП”.

Загальні обсяги випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості по виду діяльності “Державне управління” визначаються як сума даних по кожному із зазначених показників секторів нефінансових корпорацій та загального державного управління.

Освіта (секція М)

До освіти відносяться заклади, діяльність яких пов'язана з наданням послуг у сфері початкової загальної (дошкільної та початкової шкільної освіти), середньої (загальної середньої та професійно-технічної) та вищої освіти, а також іншої діяльності у цій сфері.

Загальний випуск цього виду діяльності складається з:

- ринкових послуг госпрозрахункових підприємств, які відносяться до сектора нефінансових корпорацій;
- послуг установ, які надають переважно неринкові послуги та фінансуються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також загальнодержавних позабюджетних фондів. Зазначені установи складають сектор загального державного управління;
- неринкових послуг освіти, наданих соціальними підрозділами підпри-

емств інших видів діяльності, які утворюють сектор некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства;

- ринкових послуг фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, які відносяться до сектора домашніх господарств.

Випуск та проміжне споживання по ринкових послугах госпрозрахункових підприємств обчислюється на підставі даних форми №1-підприємництво “Звіт про основні показники діяльності підприємства” з урахуванням обсягів по великих, середніх та малих підприємствах. Схему розрахунку проміжного споживання наведено у розділі “Джерела інформації та схема розрахунку ВРП”.

Випуск неринкових послуг державних установ розраховується, виходячи з інформації про видатки місцевих бюджетів в розмірі поточних витрат на утримання їхнього апарату. Слід зазначити, що від отриманого випуску по неринкових послугах треба відняти видатки на придбання підручників. Проміжне споживання визначається за даними про видатки бюджетів згідно з економічною класифікацією та з використанням певних експертних оцінок.

До сектора загального державного управління також відноситься випуск неринкових послуг з освіти державних установ, які фінансуються за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного страхування на випадок безробіття. Випуск визначається у розмірі поточних витрат на утримання апарату таких установ на підставі даних фінансового звіту про виконання бюджету фонду. Для розрахунку проміжного споживання по цих послугах використовується величина питомої ваги проміжного споживання у випуску по інших установах сектора загального державного управління, які фінансуються за рахунок коштів місцевих бюджетів.

У зв'язку з відсутністю необхідної інформації на регіональному рівні по сектору загального державного управління у виді діяльності “Освіта” у централізованому порядку на загальнодержавному рівні доводяться поточні видатки Державного бюджету України та споживання основного капіталу.

Випуск і проміжне споживання некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, визначаються на загальнодержавному рівні з використанням певних експертних оцінок, які базуються на інформації з форми №1-підприємництво “Звіт про основні показники діяльності підприємства” та даних форми №5 “Примітки до річної фінансової звітності” про доходи (витрати) на утримання об'єктів соціально-культурного призначення, які знаходяться на балансі підприємства.

Випуск по сектору домашніх господарств розраховується за даними статистичного обстеження умов життя домогосподарств про обсяг отриманих у громадян послуг та за інформацією Державної податкової адміністрації про доходи фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності. Проміжне споживання сектора домашніх господарств визначається з використанням інформації про питому вагу матеріальних витрат в обсязі продукції (робіт, послуг) по малих підприємствах за даними форми №1-підприємництво.

Розрахунки випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості домашніх господарств здійснюються централізовано на загальнодержавному рівні.

Загальний обсяг випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості освіти визначається як сума даних по кожному із зазначених показників секторів нефінансових корпорацій, загального державного управління, некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, та сектора домашніх господарств.

Охорона здоров'я та соціальна допомога (секція N)

До охорони здоров'я та соціальної допомоги відноситься діяльність у сфері охорони здоров'я людини (діяльність лікувальних закладів, санаторно-курор-

тних організацій, інша діяльність з охорони здоров'я), ветеринарні послуги та діяльність закладів соціальної допомоги.

Загальний випуск цього виду діяльності складається з:

- ринкових послуг госпрозрахункових підприємств, які відносяться до сектора нефінансових корпорацій;
- послуг установ, які надають переважно неринкові послуги і фінансуються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також окремих бюджетних фондів. Ці установи складають сектор загального державного управління;
- неринкових послуг, наданих соціальними підрозділами підприємств інших видів діяльності. Такі соціальні підрозділи входять до складу сектора некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства;
- ринкових послуг фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, які відносяться до сектора домашніх господарств.

Випуск і проміжне споживання по ринкових послугах госпрозрахункових підприємств розраховуються на підставі даних форми №1-підприємство “Звіт про основні показники діяльності підприємства” з урахуванням обсягів по великих, середніх та малих підприємствах. Схему розрахунку проміжного споживання наведено у розділі “Джерела інформації та схема розрахунку ВРП”.

Загальний обсяг неринкових послуг установ, які складають сектор загального державного управління, визначається в розмірі поточних витрат на утримання їхнього апарату згідно з інформацією про видатки місцевих бюджетів. Проміжне споживання визначається за даними про видатки бюджетів згідно з економічною класифікацією та певними експертними оцінками.

На загальнодержавному рівні у централізованому порядку довключаються поточні видатки Державного бюджету України та споживання основного капіталу, інформація по яких у регіонах відсутня.

Випуск і проміжне споживання некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, визначаються централізовано на загальнодержавному рівні з використанням певних експертних оцінок, які базуються на інформації з форми №1-підприємство “Звіт про основні показники діяльності підприємства” та даних форми №5 “Примітки до річної фінансової звітності” про доходи (витрати) на утримання об'єктів соціально-культурного призначення, які знаходяться на балансі підприємства.

Випуск по сектору домашніх господарств розраховується за даними статистичного обстеження умов життя домогосподарств про обсяг отриманих у громадян послуг та за інформацією Державної податкової адміністрації про доходи фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності. Проміжне споживання сектора домашніх господарств визначається з використанням інформації про питому вагу матеріальних витрат в обсязі продукції (робіт, послуг) по малих підприємствах за даними форми №1-підприємство.

Розрахунки випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості домашніх господарств здійснюються централізовано на загальнодержавному рівні.

Загальний обсяг випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості охорони здоров'я та соціальної допомоги визначається як сума даних по кожному із зазначених показників секторів нефінансових корпорацій, загального державного управління, некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, та сектора домашніх господарств.

Колективні, громадські та особисті послуги (секція О)

До складу колективних, громадських та особистих послуг входять такі види економічної діяльності:

-
- асенізація, прибирання вулиць та оброблення відходів;
 - громадська діяльність;
 - діяльність у сфері відпочинку і розваг, культури та спорту;
 - індивідуальні послуги.

До виду економічної діяльності “**Асенізація, прибирання вулиць та оброблення відходів**” (розділ 90) відносяться послуги з видалення, знищення, санітарного оброблення відходів та аналогічні послуги, а саме:

- послуги з видалення рідких відходів, у т.ч. послуги з каналізаційного видалення та оброблення рідких відходів, послуги з оброблення вигрібних ям (відстійників);
- послуги з видалення твердих відходів, у т.ч. послуги зі збирання відходів, послуги зі спалювання відходів, а також послуги з видалення та спеціального оброблення твердих відходів;
- інша діяльність з прибирання сміття та очищення інших територій, така як замітання вулиць, прибирання снігу, посипання сіллю, піском доріг, чищення доріг і громадських місць тощо.

Загальний випуск цього виду діяльності складається з:

- ринкових послуг госпрозрахункових підприємств, які відносяться до сектору нефінансових корпорацій;
- послуг установ, які надають переважно неринкові послуги та фінансуються за рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів України. Зазначені установи відносяться до сектора загального державного управління.

Випуск та проміжне споживання ринкових послуг госпрозрахункових підприємств розраховуються за даними форми №1-підприємництво “Звіт про основні показники діяльності підприємства” з урахуванням обсягів по великих, середніх і малих підприємствах. Схему розрахунку проміжного споживання наведено у розділі “Джерела інформації та схема розрахунку ВРП”.

Загальний обсяг неринкових послуг установ, що фінансуються за рахунок коштів бюджетів, визначається в розмірі поточних витрат на утримання їхнього апарату згідно з інформацією про видатки місцевих бюджетів. Проміжне споживання визначається за даними видатків бюджетів згідно з економічною класифікацією та з використанням певних експертних оцінок.

На загальнодержавному рівні по сектору загального державного управління централізовано довключається величина споживання основного капіталу.

Загальний обсяг випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості за видом діяльності “Асенізація, прибирання вулиць та оброблення відходів” визначається як сума даних по кожному із зазначених показників секторів нефінансових корпорацій та загального державного управління.

Вид економічної діяльності “**Громадська діяльність**” (розділ 91) складається з: діяльності організацій у сфері економіки, профспілкових організацій працівників найманої праці, інших громадських організацій, громадських об’єднань, не віднесених до інших угруповань.

Діяльність об’єднань громадян, які легалізовані згідно із Законом України “Про об’єднання громадян” і не мають на меті одержання прибутків, відстежується за допомогою статистичної форми №1-громадська організація “Звіт про діяльність громадської організації”. Випуск оцінюється по поточних витратах, а саме витратах, які пов’язані з виконанням їхньої основної (статутної) діяльності. Вони включають витрати на утримання платного апарату, використання коштів на матеріальні витрати та оплату послуг, виборні компанії, організаційні витрати тощо. Невелика частка надходжень від реалізації неринкових товарів та послуг за економічно незначущими цінами складає частину вартості відповідної неринкової продукції.

Централізовано на загальнодержавному рівні проводяться експертні дорахунки випуску на послуги профспілкових організацій, які базуються на інформації про фонд заробітної плати та норми профспілкових відрахувань згідно з чинним законодавством, а також дорахунки споживання основного капіталу.

Проміжне споживання розраховується на підставі даних форми №1-громадська організація “Звіт про діяльність громадської організації” щодо використання коштів на матеріальні витрати, оплату послуг, інші витрати тощо.

Даний вид діяльності зосереджений у секторі некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства.

До виду економічної діяльності “**Діяльність у сфері відпочинку і розваг, культури та спорту**” (розділ 92) відноситься діяльність у сфері кінематографії та відеопродукції, радіомовлення та телебачення, інша розважальна діяльність, агентства друку, діяльність у сфері культури, спорту, відпочинку та розваг.

Загальний випуск складається з:

- ринкових послуг госпрозрахункових підприємств, які відносяться до сектора нефінансових корпорацій;
- послуг установ, які надають переважно неринкові послуги і фінансуються за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів. Зазначені установи складають сектор загального державного управління;
- неринкових послуг, наданих соціальними підрозділами підприємств інших видів діяльності, які утворюють сектор некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства;
- послуг фізичних осіб-суб’єктів підприємницької діяльності, які відносяться до сектора домашніх господарств.

Випуск та проміжне споживання по ринкових послугах госпрозрахункових підприємств розраховуються на підставі даних форми №1-підприємство “Звіт про основні показники діяльності підприємства” з урахуванням обсягів по великих, середніх і малих підприємствах. Схему розрахунку проміжного споживання наведено у розділі “Джерела інформації та схема розрахунку ВРП”.

Загальний обсяг неринкових послуг установ, які складають сектор загального державного управління, визначається в розмірі поточних витрат на утримання їхнього апарату згідно з інформацією про видатки місцевих бюджетів. Проміжне споживання визначається за даними видатків бюджетів відповідно до економічної класифікації та з використанням певних експертних оцінок. На загальнодержавному рівні у централізованому порядку доводяться поточні видатки Державного бюджету України та споживання основного капіталу, інформація по яких у регіонах відсутня.

Випуск і проміжне споживання некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, визначається на загальнодержавному рівні із застосуванням певних експертних оцінок, які базуються на інформації з форми №1-підприємство “Звіт про основні показники діяльності підприємства” та даних форми №5 “Примітки до річної фінансової звітності” про доходи (витрати) на утримання об’єктів соціально-культурного призначення, які знаходяться на балансі підприємства.

Показники по сектору домашніх господарств розраховуються на підставі інформації Державної податкової адміністрації про доходи фізичних осіб-суб’єктів підприємницької діяльності та даних статистичного обстеження умов життя домогосподарств про обсяги отриманих у громадян послуг. Проміжне споживання сектора домашніх господарств визначається з використанням інформації про питому вагу матеріальних витрат в обсязі продукції (робіт, послуг) по малих підприємствах за даними форми №1-підприємство.

Розрахунки випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості домашніх господарств здійснюються централізовано на загальнодержавному рівні.

Загальний обсяг випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості по діяльності у сфері відпочинку і розваг, культури та спорту визначається як сума даних по кожному із зазначених показників секторів нефінансових корпорацій, загального державного управління, некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, та сектора домашніх господарств.

До виду економічної діяльності “Індивідуальні послуги” (розділ 93) відносяться послуги з прання, чищення та фарбування текстильних і хутрових виробів; послуги перукарень і косметичні послуги; послуги з організації похоронів та суміжні послуги; послуги, пов’язані з доглядом за тілом людини, та інші індивідуальні послуги.

Загальний випуск складається з:

- ринкових послуг госпрозрахункових підприємств, які відносяться до сектора нефінансових корпорацій;
- послуг фізичних осіб-суб’єктів підприємницької діяльності, які відносяться до сектора домашніх господарств.

Ринкові послуги госпрозрахункових підприємств відстежуються за даними форми №1-підприємство “Звіт про основні показники діяльності підприємства” з урахуванням обсягів по великих, середніх і малих підприємствах. Схему розрахунку проміжного споживання наведено у розділі “Джерела інформації та схема розрахунку ВРП”.

Показники по сектору домашніх господарств розраховуються за даними Державної податкової адміністрації про доходи фізичних осіб-суб’єктів підприємницької діяльності та даними статистичного обстеження умов життя домогосподарств про обсяги отриманих у громадян послуг. Проміжне споживання сектора домашніх господарств визначається з використанням інформації про питому вагу матеріальних витрат в обсязі продукції (робіт, послуг) по малих підприємствах за даними форми №1-підприємство.

Розрахунки випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості домашніх господарств здійснюються централізовано на загальнодержавному рівні.

Загальний обсяг випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості по індивідуальних послугах визначається як сума даних по кожному із зазначених показників секторів нефінансових корпорацій та домашніх господарств.

Послуги домашньої прислуги (секція Р)

Послуги домашньої прислуги включають:

- роботу в домашньому господарстві з використанням домашніх робітниць, нянь, кухарів чи кухарок, слуг чи служниць, лакеїв та покоївок, дворецьких, офіціантів, праль, садівників, воротарів, конюхів, швейцарів, гувернанток, осіб, які доглядають за дітьми протягом дня, домашніх вчителів, секретарів тощо.

Загальний випуск складається в більшості з послуг фізичних осіб (індивідуальна підприємницька діяльність без утворення юридичної особи) і відноситься до сектора домашніх господарств.

Джерелом інформації є дані статистичного обстеження умов життя домогосподарств про обсяги отриманих у громадян послуг. Проміжне споживання визначається з використанням інформації про питому вагу матеріальних витрат в обсязі продукції (робіт, послуг) по малих підприємствах за даними форми №1-підприємство.

Розрахунки випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості домашніх господарств здійснюються централізовано на загальнодержавному рівні.

Екстериторіальна діяльність (секція Q)

Екстериторіальна діяльність включає:

- діяльність міжнародних організацій, наприклад Організації Об'єднаних Націй, її спеціалізованих установ, регіональних представництв тощо, Європейського Співтовариства, Європейської Асоціації вільної торгівлі, Організації економічної співпраці та розвитку, Ради з митної співпраці, Організації країн-експортерів нафти, Міжнародного Валютного Фонду, Світового Банку тощо.

Випуск "Екстериторіальної діяльності" оцінюється за поточними витратами на утримання платного апарату та здійснення ним його функцій у відповідній організації, на господарські витрати та організаційні витрати на проведення різних видів зборів, з'їздів, конференцій, зустрічей, пов'язаних із здійсненням функцій згідно зі статутною діяльністю організацій.

Слід зауважити, що послуги домашньої прислуги (секція Р) та екстериторіальна діяльність (секція Q) поки що недостатньо розвинуті і представлені в Україні. Випуск, проміжне споживання та валова додана вартість секцій Р "Послуги домашньої прислуги" та Q "Екстериторіальна діяльність" штучно згруповані у економічну діяльність за назвою "Інші види економічної діяльності" і відображені у додатку 1.

Послуги фінансових посередників

Послуги фінансових посередників визначаються як різниця між доходами від власності, одержаними фінансовими посередниками (за виключенням чистого доходу, одержаного від інвестування їхніх власних коштів), і відсотками, сплаченими їхнім кредиторам.

Валова додана вартість, розрахована як різниця підсумкових даних по випуску за видами економічної діяльності та проміжному споживанню, коригується на величину непрямо вимірюваних послуг фінансового посередництва, але ця величина не розподіляється між користувачами, а враховується як проміжне споживання умовної одиниці.

Розрахунок послуг фінансових посередників розглянуто у виді економічної діяльності "Фінансова діяльність".

4. Розрахунки випуску, проміжного споживання та валової доданої вартості у порівнянних цінах

Для обчислення випуску у порівнянних цінах можуть застосовуватися два методи: екстраполяція та дефлятування.

Згідно з першим методом дані по випуску за кожним конкретним видом економічної діяльності на рівні секції або розділу відповідно до КВЕД (в залежності від того, наскільки детально проводиться розрахунок) за попередній рік у фактичних цінах екстраполюються за допомогою відповідних індексів фізичного обсягу з певним рівнем деталізації.

При використанні другого методу випуск у порівнянних цінах визначається дефлятуванням його обсягів за звітний рік у фактичних цінах відповідними індексами цін по кожному виду економічної діяльності так само на рівні секції або розділу відповідно до КВЕД залежно від ступеня деталізації розрахунку.

Загальний обсяг випуску у порівнянних цінах по економіці регіону в цілому визначається як сума випуску окремих видів економічної діяльності на рівні секції відповідно до КВЕД.

Переоцінка проміжного споживання по кожному конкретному виду економічної діяльності здійснюється шляхом дефлятування даних у фактичних цінах звітного року індексом-дефлятором випуску, який розраховується таким чином:

випуск за звітний рік у фактичних цінах слід поділити на випуск у порівнянних цінах за звітний рік.

Загальний обсяг проміжного споживання у порівнянних цінах по економіці регіону в цілому визначається як сума проміжного споживання окремих видів економічної діяльності на рівні секції відповідно до КВЕД.

При обчисленні валової доданої вартості у порівнянних цінах попереднього року спочатку по кожному виду економічної діяльності окремо визначаються випуск і проміжне споживання у порівнянних цінах, а додана вартість розраховується як їхня різниця.

Загальний обсяг валової доданої вартості у порівнянних цінах по економіці регіону в цілому визначається як сума ВДВ окремих видів економічної діяльності на рівні секції відповідно до КВЕД.

Показники, які використовуються при проведенні розрахунків у порівнянних цінах, наведено у додатку 4.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Держкомстату України
від 04.06.2004 р. № 351

Розрахунок обсягу нематеріальних послуг

№ рядка	Показник	Результат розрахунку
	Розділ 3, форма №1-підприємництво (річна)	
1.	витрати на відрядження	
2.	витрати на добові	
3.	орендна плата	
4.	з неї плата за землю	
	Додаток до форма №1-підприємництво (річна), гр. 1	
5.	всього оплата послуг (робіт), виконаних сторонніми підприємствами	
	Розділ 2.2, форма №1-підприємництво (річна)	
6.	всього по підприємству інших операційних витрат	
7.	питома вага нематеріальних послуг у складі інших операційних витрат (рядок 7 = рядки (1-2+3-4+5): 6 x 100)	
8.	обсяг нематеріальних послуг (інші операційні витрати, розділ 2.2, за видами економічної діяльності x рядок 7 даної таблиці: 100)	

Централізовані дорахунки на загальнодержавному рівні

Назва видів економічної діяльності	Дорахунки
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	Дані Звіту про виконання Державного бюджету України (сектор загального державного управління), в частині лісового господарства – дані вибіркового обстеження умов життя домогосподарств (сектор домогосподарств)
Рибне господарство	Дані вибіркового обстеження умов життя домогосподарств та дані Державної податкової адміністрації про доходи та витрати фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності (сектор домогосподарств)
Добувна промисловість	Дані вибіркового обстеження умов життя домогосподарств (сектор домогосподарств)
Обробна промисловість	Дані вибіркового обстеження умов життя домогосподарств (сектор домогосподарств)
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	
Будівництво	
Оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	
Готелі і ресторани	Дані вибіркового обстеження умов життя домогосподарств та дані Державної податкової адміністрації про доходи та витрати фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності (сектор домогосподарств)
Транспорт	Дані Звіту про виконання Державного бюджету України (сектор загального державного управління); дані вибіркового обстеження умов життя домогосподарств та дані Державної податкової адміністрації про доходи та витрати фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності (сектор домогосподарств)
Фінансова діяльність	Дані Національного банку України та дані Зведеного звіту про прибутки та збитки банків України, дані Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (сектор фінансових корпорацій); дані вибіркового обстеження умов життя домогосподарств та дані Державної податкової адміністрації про доходи та витрати фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності (сектор домогосподарств)
Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам	Дані Звіту про виконання Державного бюджету України (сектор загального державного управління); дані вибіркового обстеження умов життя домогосподарств та дані Державної податкової адміністрації про доходи та витрати фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності (сектор домогосподарств)

Назва видів економічної діяльності	Дорахунки
Державне управління	Дані Звіту про виконання Державного бюджету України (сектор загального державного управління);
Освіта	Дані Звіту про виконання Державного бюджету України (сектор загального державного управління); експертні оцінки, які ґрунтуються на даних форми №1-підприємництво "Звіт про основні показники діяльності підприємства" та форми №5 "Примітки до річної фінансової звітності" (сектор НКОДГ); дані вибіркового обстеження умов життя домогосподарств та дані Державної податкової адміністрації про доходи та витрати фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності (сектор домогосподарств)
Охорона здоров'я та соціальна допомога	Дані Звіту про виконання Державного бюджету України (сектор загального державного управління); експертні оцінки, які ґрунтуються на даних форми №1-підприємництво "Звіт про основні показники діяльності підприємства" та форми №5 "Примітки до річної фінансової звітності" (сектор НКОДГ); дані вибіркового обстеження умов життя домогосподарств та дані Державної податкової адміністрації про доходи та витрати фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності (сектор домогосподарств)
Колективні, громадські та особисті послуги	Дані Звіту про виконання Державного бюджету України (сектор загального державного управління); експертні оцінки, які ґрунтуються на даних форми №1-підприємництво "Звіт про основні показники діяльності підприємства" та форми №5 "Примітки до річної фінансової звітності" (сектор НКОДГ); дані вибіркового обстеження умов життя домогосподарств та дані Державної податкової адміністрації про доходи та витрати фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності (сектор домогосподарств), дані по профспілкових внесках
Інші види економічної діяльності	Дані вибіркового обстеження умов життя домогосподарств та дані Державної податкової адміністрації про доходи та витрати фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності (сектор домогосподарств)
Оплата послуг фінансових посередників	Весь розрахунок здійснюється централізовано
Податки на продукти	Весь розрахунок здійснюється централізовано
Субсидії на продукти	Весь розрахунок здійснюється централізовано

Крім зазначених коригувань, по кожному виду економічної діяльності здійснюються загальні коригування показників за інституційними секторами, а саме:

- 1) даних про обсяги виробництва у цінах виробників з метою приведення їх до основних цін;
- 2) даних щодо обсягів виробництва місцевих одиниць з метою одержання даних у територіальному розрізі;
- 3) на холдинговий прибуток;
- 4) на споживання основного капіталу;
- 5) на обсяги економічної діяльності, яка безпосередньо не спостерігається.

**Показники, які використовуються
при проведенні розрахунків у порівнянних цінах**

Назва видів економічної діяльності	Секції за КВЕД	Індекси, які використовуються для перерахунку випуску у порівнянні ціни
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	А	Агреговані показники по розділах 01 та 02
в тому числі:		
сільське господарство, мисливство	розділ 01	Індекс обсягів сільськогосподарського виробництва
лісове господарство	розділ 02	Індекс обсягу заготівель ліквідної деревини
Рибне господарство	В	Індекс обсягів виробництва продукції рибного господарства
Добувна промисловість	С	Індекс обсягів промислової продукції
Обробна промисловість	D	Індекс обсягів промислової продукції
Виробництво та розподілення, електроенергії, газу та води	Е	Індекс обсягів промислової продукції
Будівництво	F	Індекс обсягу будівельних робіт
Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами, послуги з ремонту	G	Індекс обсягів товарообороту за видами торгівлі
Готелі та ресторани	H	Індекс роздрібних цін (тарифів) на послуги готелів та інших місць для короткотермінового проживання Індекс фізичного обсягу роздрібного товарообороту ресторанного господарства
Транспорт	I розділи 60-63 розділ 64	Транспорт Вантажний <i>Індекс обсягів вантажообороту за видами транспорту</i> Пасажирський <i>Індекс обсягів пасажирообороту за видами транспорту</i> Пошта та зв'язок Індекс роздрібних цін (тарифів) по пошті, кур'єрській службі та зв'язку Допоміжні транспортні послуги Середній індекс обсягів вантажо- та пасажирообороту Шляхове господарство Темп зростання (зниження) довжини доріг Туристичні агенства та бюро подорожей Індекс роздрібних цін (тарифів) на послуги туристичних агенств та бюро подорожей

Назва видів економічної діяльності	Секції за КВЕД	Індекси, які використовуються для перерахунку випуску у порівнянні ціни
Фінансова діяльність	J	Темп зростання (зниження) середньооблікової кількості штатних працівників
Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам	K	Агреговані показники по розділах 70-74
в тому числі:		
Операції з нерухомістю	розділ 70	Індекс роздрібних цін (тарифів) здавання під найм власної нерухомості
Здавання під найм	розділ 71	Темп зростання (зниження) середньооблікової кількості штатних працівників
Діяльність у сфері інформатизації	розділ 72	Темп зростання (зниження) середньооблікової кількості штатних працівників
Дослідження та розробки	розділ 73	Темп зростання (зниження) середньооблікової кількості штатних працівників
Послуги, надані переважно юридичним особам	розділ 74	Індекс роздрібних цін (тарифів) на послуги, надані переважно юридичним особам
Державне управління	L	Темп зростання (зниження) середньооблікової кількості штатних працівників
Освіта	M	Темп зростання (зниження) середньооблікової кількості штатних працівників
Охорона здоров'я та соціальна допомога	N	Темп зростання (зниження) середньооблікової кількості штатних працівників
Колективні, громадські та особисті послуги	O	Агреговані показники по розділах 90-73
в тому числі:		
Асенізація, прибирання вулиць та оброблення відходів	розділ 90	Індекс роздрібних цін (тарифів) на послуги асенізації, прибирання вулиць та оброблення відходів
Громадська діяльність	розділ 91	Темп зростання (зниження) середньооблікової кількості штатних працівників
Діяльність у сфері відпочинку і розваг, культури та спорту	розділ 92	Темп зростання (зниження) середньооблікової кількості штатних працівників
Індивідуальні послуги	розділ 93	Індекс роздрібних цін (тарифів) на індивідуальні послуги
Інші види економічної діяльності	P+Q	Агреговані показники по секціях P та Q
в тому числі:		
Послуги домашньої прислуги	P	Темп зростання (зниження) середньооблікової кількості штатних працівників

Продовження

Назва видів економічної діяльності	Секції за КВЕД	Індекси, які використовуються для перерахунку випуску у порівнянні ціни
Екстериторіальна діяльність	Q	Темп зростання (зниження) середньооблікової кількості штатних працівників
Оплата послуг фінансових посередників		Темп зростання (зниження) середньооблікової кількості штатних працівників
Податки на продукти		Індекс фізичного обсягу товарів і послуг чи ставка податків на продукти по відношенню до випуску у попередньому році помножена на вартість випуску звітного року у порівнянних цінах
Субсидії на продукти		Індекси фізичного обсягу товарів і послуг, на які надавалась субсидія